

La

EOLUTĒ

1957 BIRŽELIS Nr.6





Redaguoja:

Dr. A. Šerkšnas

Leidžia:

Lietuvių Kultūros Institutas

Administruoja:

Nekalto Prasidėjimo Seserys

Prenumerata:

Metams: \$4.00, Atskiras numeris 40 centų.

Pinigus, užsakymus ir adresų pakeitimus siųsti:

EGLUTĖ, Immaculate Conception Convent, R.F.D. 2, Putnam, Conn.

Raštus siųsti ir visais redakcijos reikalais kreiptis:

Dr. A. Šerkšnas, 301 Silas Deane Hwy., Wethersfield, Conn.

TURINYS

1. BIRŽELIO MĖNUO	161
2. PASIAUKOJIMO AKTAS	162
3. A. Baužinskaitė, JŲ KAPŲ NIEKAS NEŽINOS	163
4. Vytė Nemunėlis, TĖVŲ NAMELIAI	165
5. J. Daumantas, LIETUVIAI Į SIBIRĄ	165
6. Kun. K. A. Matulaitis, BIRŽELIO MĖN. ŠVENTIEJI	166
7. Kazys Binkis, DOMININKAS DARBININKAS	169
8. Aloyzas Baronas, PLAKATAS	170
9. Ada Karvelytė, GAL PAMIRŠAI?	176
10. Vysk. M. Valančius, GUVUS VINCAS	177
11. ATŽALĖLĖS	178
12. KLAUSIMAI — ATSAKYMAI	183
13. ŠIMTAS MİSLIŲ BE VIENOS	187
14. Vladas Mingela, pasaka RAUDONASIS DVYLIKAGALVIS SLIBINAS	189

EGLUTĖ — THE LITTLE FIR. Magazine for children. Published monthly, except during July and August, by the Lithuanian Cultural Institute. Office of Publication, Immaculate Conception Convent, R.F.D. 2, Putnam, Conn. Editor: Dr. A. Šerkšnas, 301 Silas Deane Hwy., Wethersfield, Conn. June, 1957, Vol. 8, No. 6. Subscription: \$4.00 yearly. Single Copy 40¢. Entered as second-class matter at the post office in Putnam, Conn.

Immaculata Press

BIRŽELIO MĖNUO

DŽIAUGSMINGOJI DALIS

Per ilgus dešimtmečius Lietuvoje birželio mėnuo buvo skirtas švenčiausiai Jėzaus širdžiai pagerbti. Iš tolimųjų Lietuvos kaimų berniukai ir mergaitės, su savo tėvais ir giminėmis, eidavo į savo parapijų birželines pamaldas, kur jie nusilenkdavo šv. Jėzaus širdžiai, o paskui, susitikdavo, pasidžiaugdavo, susipažindavo. Birželio mėnuo buvo metų laikotarpis, kada lietuviai sustiprėdavo dvasioje, pasisėmėdavo naujų jėgų tai sunkiai kovai, kurią mūsų tautai teko ir tenka vesti prieš taip didelius ir taip piktus mūsų kaimynus. Lietuvių tautos vadai, suprasdami didelę reikšmę pasiaukojimo šv. Jėzaus širdžiai, ypač jaunimui, 1934 metais, per didžiulį eucharistinį kongresą, Kaune, prie statomos paminklinės Prisikėlimo bažnyčios, susirinkus didžiulėms minioms žmonių padarė viešą lietuvių tautos paaukojimą šv. Jėzaus širdžiai. Šitame pasiaukojimo akte dalyvavo visa Lietuvos bažnytinė ir pasaulinė vyriausybė, su archivysskupu ir valstybės prezidentu priešaky.

SKAUSMINGOJI DALIS

Taip pat birželio mėnesį, 1940 metais, rusai, vienas iš pačių pikčiausių mūsų tautos priešų per ilgus amžius, užėmė Lietuvą. Birželio mėnesį tų metų prasidėjo nepaprastas mūsų tautos naikinimas. Buvo sunaikinta mūsų vyriausybė, kariuomenė, visos kultūrinės įstaigos, išžudyta ir į kėlėjimus sumesta daugumas iš mūsų tautos vadų, mokslininkų, rašytojų, menininkų ir laikraštininkų. Po metų, ir vėl birželio mėnesį, jie surengė lietuvių tautai vadinamąją baisiąją birželio keturioliktąją: per tas 24 valandas rusų komunistai išvežė iš Lietuvos daug tūkstančių žmonių — kūdikių, vaikų, senelių ir ligonių, jaunimo ir suaugusiųjų, kas tik pakliuvo į jų sąrašus! Jie buvo nugrūsti į pačias laukiniausias Sibiro sritis, kur daugiausia iš jų greit mirė.

Pasiaukojimo aktas



Juozapas Skvireckas,
Kauno Arkivyskupas

Lietuvių tauta, Dievo Apvaizdos išgelbėta iš šimtmečius ją slėgusios vergijos pančių ir karžygišku Šventosios Dvasios stiprinamų savo sūnų ir dukterų pasiaukojimu atgavusi laisvę ir nepriklausomybę, tūkstantis devyni šimtai trisdešimt ketvirtais šventaisiais metais, liepos mėnesi, 1 dieną, iš visos Lietuvos dešimtimis tūkstančių susirinkusi Kaune į pirmąjį Tautinį Eucharistinį Kongresą su savo nepriklausomos valstybės prezidentu Antanu Smetona, Lietuvos bažnytinės provincijos arkivyskupu metropolitu Juozapu Skvirecku, visos lietuvių tautos aukštaisiais ganytojais, vyriausybe, kariuomene, dalyvaujant iš užsienio atvykusiems mūsų tautos vaikams, suklaupusi prieš išstatytą viešoje adoracijoje švenčiausiąjį Sakramentą, pasiaukoja Dieviškajai Jėzaus Širdžiai, patiekdama Jai šiuos karščiausius mūsų tautos troškimus:

Švenčiausioji Jėzaus Širdie, saugok ir globok mūsų tautos laisvę ir nepriklausomybę; stiprink savo Šventosios Dvasios malonėmis mūsų dvasios vadovus, mūsų vyriausybę, mūsų kariuomenę ir visus mūsų tautos darbuotojus; suburk vienybėn visus mūsų tautos vaikus, surink svetur išbarstytus josios sūnus ir dukteris ir sujunk juos su mumis nesuardomais tėvynės meilės ryšiais.

Geriausioji Jėzaus Širdie, kuri verkei, žiūrėdama į savo išrinktosios tautos nelaimes, priimk ilgus ir sunkius mūsų tautos iškentėtus skausmus ir neleisk daugiau mūsų priešams viešpatauti brangioje mūsų tėvynėje.

Gailestingiausioji Jėzaus Širdie, atleisk mūsų tautos nuodėmes, klaidas ir padaryk, kad mūsų visų širdys užsidegtų neužgesinama Tavo meilės liepsna.

Jėzaus Širdie, teateinie Tavo karalystė mūsų brangioje tėvynėje.

Šis pasiaukojimo aktas padarytas, Kauno arkivyskupui metropolitui vadovaujant, pasirašytas visų tautos atstovų ir turi būti padėtas mūsų tautos nepriklausomybės šventovėje — Prisikėlimo bažnyčioje, Jėzaus Širdies altoriuje.

Jų kapų niekas nežinos

A. BAUŽINSKAITĖ

Lietuvos istorija kupina kančių. Ne kartą lietuvio ištvermė buvo bandoma kalaviju, botago smūgiais ir nelaisvės pančiais. Ne kartą lietuvio širdis sopėjo netekus gimto žodžio, sūnaus savanorio ar laisvo rytojaus. O tačiau 1941 metų birželio 14-ji tą didžiąją lietuvių kančią apvainikavo dar sunkesniais kentėjimais. Tą dieną Lietuva neteko 34.260 sūnų ir dukterų. Ir tai buvo tik pradžia.

Apgaule, persekiojimu ir teroru bandė rusai sukomunistinti Lietuvą, bet viskas buvo veltui. Tad pamatę savo nepasisekimą, jie griebėsi žiauriausių priemonių — išnaikinti visus tuos, kurie priešinosi komunizmui. Sudaryti sąrašai visų organizacijų ir grupių, kurių vadai ir nariai paskirti trėmimui į Rusiją, apėmė visus patriotinius, kultūrinius ir religinius sąjūdžius. Komunizmo planas buvo visiškas lietuvių tautos sunaikinimas. 700.000 lietuvių buvo numatyti deportacijai, o šito plano fotostatinės kopijos ir dabar dar liudija komunistų pasiryžimą praveisti trėmimus tuo milžinišku mastu.

1941 metų birželio 14 šitas baisusis planas buvo pradėtas vykdyti. Nakties metu ginkluoti kareiviai ir partijos nariai sunkvežimiais važinėjo po miestus, kaimu ir viensėdžius ir rinko savo aukas. Nei seneliai, nei kūdikiai nebuvo aplenkiami.

Nekaltos aukos, sugrūstos į prekinis vagonus, be maisto, be vandens ir be paskutinio tėviškos vėjelio dvelkimo buvo gabenamos į tolimą Sibirą. Trijų dienų laikotarpyje tokiu būdu Lietuvo neteko 65.000 savo gyventojų. Tuo pačiu metu kalėjimuose baisias tardymų kančias kentė apie 15.000.

Šių skaičių akivaizdoje verta prisiminti, kad išvežtieji, o taip pat ir kalinamieji buvo nekalti ir su nedidelėmis išimtimis nepriklausė jokiam politiniam judėjimui. Tai buvo daugumoje ūkininkai, tarnautojai, paprasti darbininkai, mokytojai, kunigai, studentai. O ką gi bekalbėti apie vaikus, kurie buvo atskirti nuo tėvų, apie kūdikius, baugiai besiglaudžiančius prie bejėgių motinų, apie senelius, sulaukusius žilo amžiaus ir betrokštančius tik mirti gimtoje žemėje. Vienintelis nusikaltimas tų ištremtųjų buvo tai, kad jie buvo lietuviai ir tokiais norėjo išlikti.

Birželio 14 lietuviui amžinai bus kančios diena, o tačiau tai buvo tik pradžia lietuvių tautos naikinimo. Kas suskaičiuos tremtinių vilkstines 1944-tųjų metų, kas gražins tuos, kuriuos ištrėmė 1945 liepos, rugpiūčio, rugsėjo mėnesiais, 1946 vasario 16-tosios, proga, 1947 metų trėmimų mėnesiais, 1948, 1949, 1950?... Kas su-

rinks juos tremtinių stovyklose prie Jakutsko, Irkutsko, Baikalo, Novosibirsko, Sverdlovsko, Krasnojarsko, Archangelsko, Vorkutos ir kitose tolimos Rusijos vietovėse? Kas, pagaliau, atstos tuos, kurie patenka į tuos 30-35%, kurie įrašomi į mirusiųjų sąrašus?

Koks anų birželio dienų ir vėlesnių trėmimų aukų likimas galima suprasti iš retų šiurpių laiškų, įvairiais keliais pasiekiančių laisvuosius brolius. Ten jie patenka pagal kategorijas: vieni į vielmis aptvertas stovyklas, kiti į kolchozus, tačiau visi paskiriami vergų darbams. Lietuvių rankos atžymi plačius iškirstus miškus, tiesia geležinkelius, kasa anglis, gilų Volgos ir Dono kanalą savo prakaitu ir gyvybe išgrindė ne vienas lietuvis. 14-16 valandų darbas, sargybinių keiksmų ir smūgių palydimas, tiek moteris tiek vyrus palengva stumia į kapus.

Ir štai dabar, kada birželio 14-ji gedulu ir siaubu minima lietuvių lūpose ir kai tylios maldos ir tolimi troškimai palengvint ir sustiprint Lietuvos kančias yra vienintelė paguoda, tokie pat trėmimai ir tokie pat ištremtųjų vargai tęsiasi tokiu pat įžulumu. Lietuvos miestai ir kaimai netenka vis daugiau savo sūnų, o jų vietose atsiranda rusai, kad dar labiau sustiprintų komunistinę priespaudą ir įvykdytų tą žiaurųjį planą — 700.000 ištremti į Sibirą.

Ir kyla klausimas, ar kas beišgelbės ar begrąžins tuos brolius iš tremties? Ar jų likimas toks kaip ano partizanų dainų kalinio, kuris tamsiam kalėjime skundžias, kad

*Nei močiutė, nei seselė mano kapo nežinos —
tik pageltę medžio lapai mano dalią apraudos!*

Ir tas klausimas išauga į dar didesnę: ar dar ilgai toji birželio 14-oji bus ne vien tik praeities kančių simbolis, bet ir skaudi dabartis?



Lietuviai į Sibirą

J. DAUMANTAS

Apie stoties pastatą būriavosi nemažas skaičius artimiausios apylinkės žmonių. Kiekvienas iš jų turėjo po didesnę ar mažesnę ryšulį ir atrodė kažko lūkuriuoją.

Jau kuris laikas stebėjau su nerimu ant vieno bėgių stovintį keliasdešimties amerikinių vagonų ešaloną. Kiekvieno vagono viduje buvo įrengti dviejų aukštų guoliai. Nedideli langeliai apnarp-lioti storų vielų raizginiu. Jie taip ryškiai priminė jau daug kartų matytus deportuojamųjų ešalonus.

Tuo metu nuo poligono pusės pasigirdo griežiamo rusiško maršo garsai. Netrukus pasirodė atžygiuojančios raudonosios armijos uniformomis tankios vyrų gretos, kurios sustojo prieš paruoštus vagonus. Tai buvo lietuviai kariai, skirti į Sibirą.

Dar orkestrui nenutylus, iš miško pasipylė gausūs rusų daliniai ir žaibišku greitumu apsupo traukinį, stotį ir visą apylinkę. Maršas nutrūko, orkestras dingo. Jo vietoje pasigirdo rusiškos komandos, griežtai įsakinėjančios mūsų vyrams lipti į jiems skirtus vagonus.

Komandų ir atkreiptų automatų vamzdžių raginami, vyrai li-po į nurodytus vagonus, stovinėdami prie dar atdarų durų ir už-pintų langelių, gal paskutinį kartą norėdami išvysti pažįstamą veidą ar savam žvilgsny įamžinti gimtosios apylinkės vaizdą. Prie kiekvieno jau pripildyto vagono buvo pastatytas ginkluotas rusas.

Su ryšuliais lūkuravę žmonės pradėjo veržtis prie vagonų, ieškodami artimųjų. Daugiausia tai įvairaus amžiaus moterys arba seniai. Balsu raudodamos, motinos ieškojo savo sūnų, merginos brolių ir mylimųjų, trokšdamos paskutinį kartą pažvelgti jiems į akis ir įteikti nežinomai kelionei maisto. Rusiškos komandos rungtynia-vo su moterų raudomis.



Pasigirdo skardus, spiegiantis švilpuko garsas. Prie vagonų stovį sargybiniai rusai, grąšindami ginklais besiveržiančioms moterims, užstūmė duris ir spigliuotomis vielomis užrišo. Žmonės, kuriems savųjų surasti nepavyko, dabar stojo prie pirmo pasitaikiusio vagono ir, atsirišę savus ryšulius, mažais gabalais metė maistą į rankas, kyšančias pro langelio vielų tarpus. Iš vidaus buvo girdėti vandens prašą balsai!

Tuoį pasigirdo veriantis traukinio signalas, ir traukinys pradėjo kelionę į rytus. Pamažu riedėjo vagonai, o pro jų vielomis užraizgytus langelius veržėsi gaudūs dainų žodžiai: "Palinko liepa šalia kelio, pravirko motina sena"... "Lietuva brangi mano tėvyne", "Sudiev, Lietuva, man linksma buvo gyvent tavo šalelėj".

Tėvų nameliai

VYTĖ NEMUNĖLIS

Tėvų nameliai brangūs
Negera mums be jų,
O ten grandiniai žvanga
Aplaistyti krauju.

Netiek ten lapų puolė
Juodan purvan rudens,
Kiek į Sibirą brolių,
Į mirtį išgabens.

Ir verks našlaitės girios
Ir ažuolai linguos,
Ir žemė, tartum mirus,
Paskęs vargų varguos.

Tėvų nameliai brangūs,
Stovėkit amžinai —
Regėsit giedrą dangų,
Sugrįšim dar tenai.



BIRŽELIO MĖNESIO ŠVENTIEJI

KUN. K. A. MATULAITIS

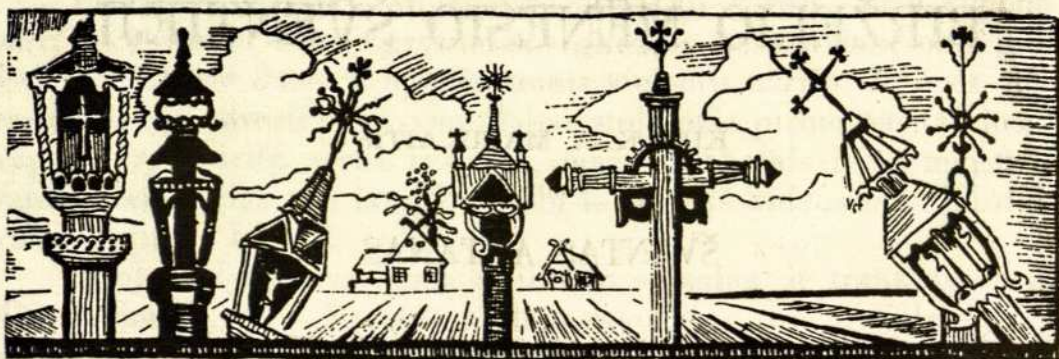
ŠVENTAS ANTANAS

Šventas Antanas yra švenčiamas birželio 13 d. Jis yra labai populiarius lietuvių tautoje. Visose nelaimėse, varguose ir prislėgime lietuviai prašo Šv. Antaną pagalbos.

Šv. Antanas yra gimęs 1195 metais, Portugalijoje, Lisabonos mieste, labai turtingoje šeimoje. Tačiau jis išsižadėjo turtų ir įstojo į vienuolyną, kad, tapus vienuoliu, galėtų gera žmonėms daryti. Buvo misionierium. Atvertė prie Kristaus daug netikinčiųjų. Padarė daug stebuklų.

Rimini mieste klaidatikių vadas Bonvilo atsisakė tikėti į Jėzaus esimą Eucharistijoje. Antanas jį paklausė, ar jis įtikės, jei jo arklys pagerbs Švenčiausiąjį Sakramentą. Bonivelo sutiko. Miesto aikštėje buvo atvestas arklys. Bonivelo su avižom atsistojo vienoje aikštės pusėje, o Antanas su Šv. Sakramentu — kitoje. Buvo atvestas arklys, kuriam Bonivelo kelias dienas prieš tai nedavė esti, ir paleistas vidury aikštės. Didžiulė minia žmonių stebėjo. Arklys atėjo prie Antano ir atsiklaupė. Bonivelo tada įtikėjo.





ŠVENTAS PETRAS

Šventas Petras yra švenčiamas birželio 29 d. Lietuvių tarpe yra taip pat labai populerius. Gimė ir augo Galilėjoje. Buvo pirmas Kristaus mokinys, kurį Jis paliko žemėje savo vietininku. Petro pirmenybę pripažino ir kiti apaštalai. Po Kristaus mirties jis dar 35 metus darbavosi — 10 metų Antijokijoje ir 25 metus Romoje. Per Nerono persekiojimus jis buvo prikaltas prie kryžiaus žemyn galva. Tai buvo 67 metais birželio 29 d. Jo įpėdiniais tapo popiežiai, kurie per amžius tęsia jo darbą pagal jam duotus Kristaus įgaliojimus.

ŠVENTAS POVILAS

Šventas Povilas yra švenčiamas kartu su Šv. Petru birželio 29 d. Jis buvo artimiausias draugas švento Petro per tuos 35 metus darbuotės po Kristaus nužengimo į dangų. Tą pačią dieną jie abu buvo ir nužudyti, tik Povilas buvo kardu nukirstas.

Povilas gimė ten kur dabar Turkija. Kai Kristus skelbė savo mokslą, Povilas negyveno Palestinoje, dėlto, atvykęs į Palestiną, jis veikė prieš Kristų ir persekiojo krikščionis. Tada jis buvo Saulius, ne Povilas. Jis atsivertė pakeliui į Damaską, kur jam pasirodė Kristus ir jis suprato klaidą daręs persekiodamas Jo mokinius.

Šventas Povilas yra garsus savo laiškais tų laikų įvairių kraštų tikintiesiems ir kai kuriems augštose pareigose esantiems žmonėms. Tie laišakai yra sudėti Šv. Rašto Naujame Testamente ir privalu perskaityti kiekvienam jaunuoliui.

Domininkas darbininkas

KAZYS BINKIS

Domininkas — darbininkas,
Tai visi jau žino.
Niekuomet nesėdi dykas,
Vis ką nors gamina.
Dirba lovą, dirba kėdę,
Kartais dirba stalą...
Niekuomet tuščiom nesėdi, —
Piauna, skuta, kala...



Jei su piūklu kiek sugaišo,
Griebiasi pieštuko,
Kas išeina, tą ir paišo:
Šunį ar veršiuką.
Kiek papaišęs, vėl tuoj meta,
Vėl su piūklu stena...
Ir stenėdamas jis stato
Sau aeroplaną.
To nebaigęs, griebia kitą,
Vėl pūškuodams kala...
Daug jau medžio sudarkyta,
Bet čia dar ne galas.
Reikia ratų, reikia ienų
Ir malūno reikia.
Dirba jis per kiaurą dieną,
Dirba, bet... nebaigia.

PLAKATAS

ALOYZAS BARONAS



Skaitau laikraštyje, kad vaikystės draugas išlaikė egzaminus ir tapo advokatu. Ir tai vienintelis advokatas, kuris galės atsakyti į paprastą klausimą, tebestovintį širdyje nuo vaikystės, kuri dabar iš toli moja, kaip išplaukiančio laivo vėliava. Pakili, viliojanti, tolstanti, išsivežanti kažką. Amžino nesugrąžinamumo jausmas kapoja širdį, kaip irklai vandenį, raizdami ir nepajėgdami supjaustyti. Visi šiandien stovi prieš akis tiksliai ir ryškiai, kaip daiktai mano darbo kambary. Ir aš kalbu šiandien apie tai su sentimentu, su gyvenimo ar negyvenimo mokyklos patyrimu, vaikiškam pasauliui priduodamas nebe vaikišką prasmę.

Tik dabar gavusio advokato laipsnį bičiulio tėvas gyveno tame pačiame miestely, kur ir aš. Mano tėvas buvo stalius, jo — laiškanešys. Mažame miestely, apstatytam mažyčiais namukais, kurie buvo šilti ir nepamainomi, blizgančiom sagom laiškanešys buvo didelis viršininkas. Jis gaudavo pastovią algą, ir jo vaikai turėdavo saldainių ir pinigų. Tačiau didelio socialinio skirtumo nebuvo, ir mes, vaikai, kartu mušdavomės miestelio gatvių grioviuose, braidydavom ganyklų viksvose, baidydami laukines antis, ir laipiodavom į varpinę, jieškodami varnų kiaušinių. Būdavo žiema su gilių akių eketėm ežere ir sniego audeklais ant medžių, pavasariai su liūdnu varnėno švilpavimu, vasaros pilnos liepų kvėpėjimo ir puošnūs rudėnys, kupini rusvo graudulio. Metai ėjo kasdieniškai ir paprastai, kaip ir patys žmonės tomis pačiomis gatvelėmis. Niekas miestely nesikeitė, net ir gyventojai. Bent taip atrodė, nes jie gimė su triukšmu, seno iš lėto ir ramiai mirė. Sėdėjo žydai prie smulkių krautuvelių durų, valkiojos aštriai kvėpėdamos žydelkos, parbaubdavo iš miestelio ganyklų miestelio gatvėm ir šaligatviais miestelėnų karvės. Ir taip kasmet.

O buvo kartą rugsėjis. Skrido lapai, voratinkliai ir paukščiai. Siūbavo dienos it vežimai iš laukų. Dainuodavo žmonės vakarais, ir verkė vėjas kapinių beržų viršūnėse. Staiga tą miestelio gyvenimo srovę sujudino netikėta žinia: miestely žydas Tokeris atidaro kiną. Kažką nesuprantamo ir neišaiškinamo suaugusiems ir mažiems. Rodys paveikslus kaip gyvus. Su nematytais žmonėmis ir kraštais. Taip bus dvi dienas savaitėje. Ant dviejų kertinių gatvių namų buvo išpaišyti viliojantys paveikslai, pilni žavių vaizdų ir puošnių moterų, ilgom blakstienom ir primerktom akim. Viliojančiom ir gundančiom "į pražūtį", kaip klebonas priminė iš sakyklos.

— Saugokitės kino, jis nieko gero neduos, žydo rankose būdamas, — kalbėjo senyvas klebonas, ir miestelio gyventojai tarp savęs barėsi. Jie nežinojo, ką gali duoti ir ką gali atimti tie judantys paveikslai, tačiau ginčijosi. Vieni sakė tuojau eisią žiūrėti, o kiti kalbėjo, kad išdaužysią langus. Bet langus salėj, kurioj seniau tik šokdavo, Tokerio pakviestas mūrininkas užmūrijo. Ir tada atrodė, kad tikrai nieko negali gero vykti troboj su užmūrytais langais.

Vieną dieną bestovint gatvelėj basų vaikiščių būriui, priėjo laiškanešio sūnus Balys ir pasigyrė:

— Kitą savaitę aš su mama ir tėčiu eisiu į kiną.

Mes stovėjom po rudenėjančiais kaštanais ir pavydėjom. Štai Balys, kurs kartu su mumis gatvėj pilstės dulkėmis, sėdės kine ir matys tuos ant namo kertės prikaltus vaizdus, vyrus ir merginas, kaip gyvus. Mūsų tėvai skaitėsi su kiekvienu centu, jie neturėjo tarnybų su nuolatinėmis pajamomis, ir kinas mums tegalėjo būti svajonė. Pavydas užpuolė mus po liepsnojančiu kaštanu, tačiau mes nieko negalėjom pastatyti prieš išdidų Balį. Aš kalbėjau apie karvelius, kuriuos laiko mano tėvas ir kurių vienas skrisdamas vertėsi per galvą, kiti vaikai sakėsi turį ežį, kuris niurna ir laka pieną, tretį buvo pagavę varną, kuri buvo išmuštu sparnu ir kurią bernas paskui iš montekristo nušovė, tačiau tai buvo viskas sena, nuvalkiota, girdėta ir nereikšminga prieš miestelio sensaciją kiną.

Ėjo vis tolyn ruduo. Skrido paukščiai, ir lietaus debesys, ir vėjai, ir krito lietus, ir kaštonų kekės, ir lapai, ir kiekvieną šeštadienį ant kerčių kabėjo nauji paveikslai ir naujus vaizdus matė žmonės. Vieni apsiprasdami, kiti gi toliau niekindami ir nelankydami, ar kartą apsilankę, ginčijosi ir barėsi. O mes, vaikai, žiūrėdavom į einančius į kiną žmones, stebėdavom išstatytus paveikslus ir norėdavom įsprukti į vidų. Bet mes neturėjom pinigų, niekas mumis nesirūpino, ir kai prasidėdavo seansai, mes vėl žaisdavom, slapstydamies medžių ir namų šešėlius. O ten ekrane vyko žaismo aistra, ten buvo nuostabių meilių istorijos ir pralaimėjimai žmogaus žmogui. Ten ėjo svetimi kraštai ir miestai, ir klounai rodė žmonių kvai-

lumo begalybę. Mes viso to nesupratom, bet mes norėjom matyti nors vieną tikrą judantį vaizdą.

Kartą, rudeniiui priartėjus prie žiemos, Tokeris ant kertės prikalė reklamą, kuri skelbė, kad sekančiam seanse rodys Tarzaną. Mes susižavėję žiūrėjom į skraidantį nuo medžio į medį žmogų ir mūsų nustebimui nebuvo ribų. O į kiną patekti vis tebebuvo tokie pat galimūmai. Neturtas yra nemažas pavojingos ligos laipsnis. Prie plakato stovėjo juo taip pat susižavėjęs laiškanešio sūnus Balys ir kalbėjo:



Kitą savaitę aš su mama ir tėčiu eisiu į kiną

— Gražus paveikslas, bet kine bus daug gražiau.

— Mums ir čia gražus, — žiūrėjom su pavydu, smulkiam lietuviui purškiant, į muskulingą vyrą, į žvėris ir medžius, ir tai buvo išsvajoto pasaulio segmentas.

Kitą dieną buvo šilta ir vėjuota. Barškėjo krautvėlių iškabos, išmargintos sentimentalėmis dešromis ir riestainiais, o pieninės užrašo didžiulės raidės, sudėstytos iš beržo šakų, daužėsi, norėdamos nutrūkti nuo vinies. Naktį aš buvau sapnavęs stipruolį vyrą, ir dabar besilankstą sodų ir gatvių medžiai man atrodė pavirtę į aną mišką, kuriame skraidė Tarzanas. Aš skubiai išslinkau iš trobos ir nuėjau pas vieną iš draugų. Abiejų mintys buvo tos pačios. Mes dar kartą norėjom pamatyti Tarzano paveikslą. Vėjas plėšė mūsų plonus apsiaustėlius, kai mes, šokinėdami per balytes, bėgom prie nuolatinio kampo, tačiau iš tolo pastebėjom, kad plakato nebėra. Bebuvo likę tik vinies prispaustos skiautelės, kaip mažos baltos pėdos vaizdo, kuris čia buvo atsilankęs iš kito pasaulio.

— Kažin, gal pats Tokeris nuplėšė, — pasakiau draugui, — gal nebevaids?

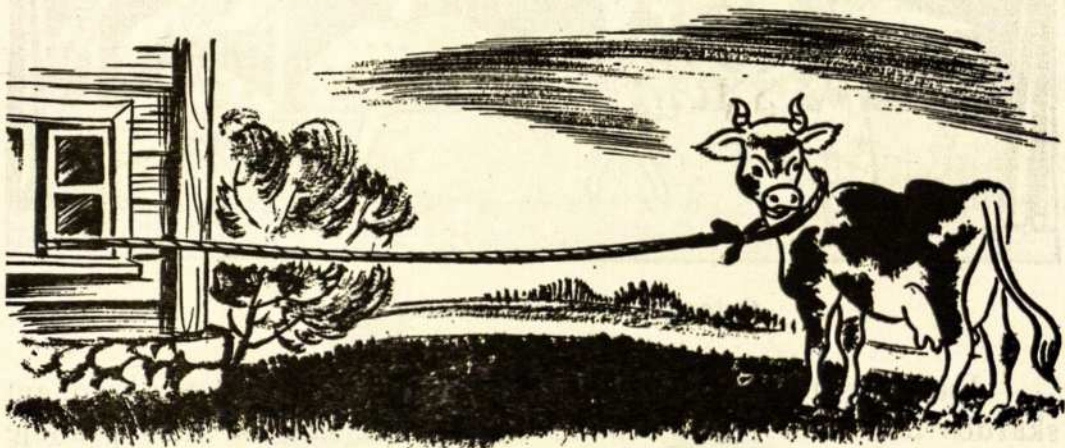
Jis žiūrėjo į mane nustebęs ir paskui pasakė:

— Gal pavogė kas?

Tikrai toks daiktas buvo vertas vogti. Paveikslą galima buvo

pasikabinti ant sienos: tokio tikriausiai net pats klebonas ar nuovados viršininkas neturi. Bet mes netikėjom vagyste, nes panašiai dar nė karto nebuvo atsitikę, nors paveikslų buvo ir labai gražių.

Tos naujienos pasakyti mes nubėgom Baliui. Jis buvo daugiausia su tuo reikalu susipažinęs. Nebuvo jo tėvų namai iš lauko daug geresni negu mūsų, tačiau mes visada bijojom žengti į vidų. Ten grindys buvo dažytos ir šluojamos ne beržine šluota. Ant sienos kabėjo audeklas, kuriame dvi stirnos gėrė vandenį. Tai buvo gražu, bet su anuo miško vaizdu, kuriame gyveno Tarzanas, tas paveikslas negalėjo lygintis. Nors gatvėje smėlį kartais už kaklo pildavom Baliui, kaip ir kitiems, tačiau prie durų mes ilgai valydavom kojas. Rausvos grindys mums atrodė daugiau pagarbos vertos, negu draugo kaklas už nevisada švarių marškinių.



Miestelio gatvėm baudavo karvės

Balį sutikom beišeinantį į gatvę. Kambary nieko nebuvo, ir aš garsiai pasakiau:

— Baly, nebėra paveikslo su Tarzanu.

Balys nusivedė, mums nieko nesakęs, į kitą kambarį, pasilenkęs ištraukė iš po didokos skrynios suvyniotą plakatą ir, jį atvyniojęs, pasakė:

— O kam jo Tokeriui reikia. Jis kine prisiziūri. O aš, kada nors, pasikabinsiu savo kambary. Gal aš, kine pamatęs, daugiau pats nusipiešiu. Tarzanas buvo didelis ir stiprus vyras, jis miške užaugo kaip liūtas.

Mes tylėjome ir stebėjomės, gi Balys pasakė:

— Niekam nesakykit. Paskui ateis žydai ir atims.

Vėliau mes, suėję į miestelio ūkininko klotimą, varėme dvaran kiaulę. Skambėjo lazdos, ir medinė kaladėlė, vaidinanti kiaulę, kartais lėkdavo per visą klotimą. Gi kai popiečiu ejom namo, tai prie kampo stovėjo Tokeris ir keliems vaikams sakė:

— Man tas paveikslas reikalingas. Aš turiu su filmu siųsti jį į kitą miestą. Jei kas sužinosite, kur jis yra, pasakykite — galėsite du mėnesių kiną lankyti už dyką.



O ten ekrane vyko žaismo aistra

Vaikai ginčijosi, šaukė, bet nežinojo. Vėjas vis tarškino ant skardos nupieštas žąsis, arbatos ir degtinės stiklus, buvo pradėję darytis šalta, ir vaikai ėjo plasnodami namo. Jie visi planavo, bet reikėjo žinoti, reikėjo jieškoti ir rasti už tą negirdėtai didelį atlyginimą. Aštuoni kartai į keturis filmus buvo daugiau nei įmanoma suprasti. Aš su draugu žinojau, bet negalėjau pasakyti. Ir abu garšiai norėjom pradėti planuoti, ar neverta pranešti, bet abu nedrįsom pradėti kalbos. Draugystės pradas, atrodo, yra įgimtas. Paskui mes nukalbėjom, kad mūsų krašte Tarzanas negalėtų gyventi. Čia ateina rudenis, ir žiemos, ir vėjas supila negailestingas pusnis. Bet mintys apie kiną, draugystę ir plakatą stovėjo galvoje. Visą popietę išsėdėjau namuose, klausydamas, kaip subeldžia į langinę vyšnios šaka ir vėl pradėjusio lašnoti lietaus lašai vėjui pūstelėjus smėlio grūdėliais sukala į stiklus. Tačiau į pavakarę aš nebeiškenčiau ir išbėgau pas draugą. Jį sutikau gatvėje, beeinantį pas mane. Mes sustojom po rausvu šermukšniu, ir abu kartu pradėjom:

— Reikia pasakyti Tokeriui, kas plakatą pavogė. Visi sakė, kad vogti negalima. Jei žinai, tai reikia pasakyti, — kalbėjom abu ir ėjom žydo namų link. Juo arčiau ėjom, juo buvo nedrąsiau, bet akyse stovėjo nuostabūs pasauliai, miškai, ir žvėrys, ir upės krin-

tančios, ir vyrai keistom ir plačiom kepurėm ir ilgais šautuvais. Prie durų sustojom, ir mano draugas tarė:

— Jei eisim į kiną, tai Balys žinos, kad mes pasakėm.

— Teisingai, — pastebėjau, — žydas turtingas, jis duos mums po keletą litų.

Prieš mūsų akis stovėjo pinigai ir už juos gautos gėrybės: kordinis revolveris, peilis, pačiūžos. Mes pabaladojom į užuolaidom uždengtas žydo namų stiklines duris ir tiesiai įžengėm į kambarį. Kambarį buvo švaru ir šilta, mūsų batai buvo purvini, ir nuo jų šilimoj garavo drėgmė.

— Tu kalbėk, — stuktelėjau draugui alkūne, ir žydui šypsantis draugas išstūmė sakinį, kaip sunkų rąstą:

— Balys, laiškanešio vaikas, nuplėšė paveikslą ir turi namuose.

— Labai ačiū, kad pranešėt, dabar galėsit du mėnesius eiti į kiną be bilietų.

Mes žvilgterėjom vienas į kitą. Į kiną vaikščioti buvo per daug pavojinga, ir aš ištariau:

— Ne, mes nenorim. Mes norim šiaip ko nors, — ir akyse žvilgėjo baltos monetos, ant jų iškalti žirgai, lekią, iškėlę jietis, į laimę.



Ir mes, vaikai, kartu braidydavome ganyklų viksvose

Tokeris atsikėlė, pradarė stalčių, pasėmęs padavė mums po pusę saujos saldainių ir, kada mes vis dar nustebę stovėjom, ištraukė iš kišenės piniginę ir padavė po dvidešimt centų.

Mums reikėjo eiti. Neatsisveikinę iššokom į lengvą lietų ir



GAL PAMIRŠAI?

ADA KARVELYTĖ

*Gal pamiršai jau piemenėlio laimę
Ir tuos takus, kur mindžiojai kadais?
Gal pamiršai gimtinę savo kaimą
Ir maldą tą prie kryžiaus vakarais?*

*Gal pamiršai, kaip čiulba vyturėlis
Viršum artojo išverstos vagos?
Gal pamiršai, kaip kvepia žibuoklės,
Kurias rinkai dar tėviškės šlaituos?*

*Gal pamiršai, kaip savo gimtą gryčią
Per Sekmines kaišydavai beržais?
Gal pamiršai altorių tos bažnyčios,
Kur pirmą kart su motina meldeis?*

*O, nepamiršk tu piemenėlio laimės
Ir tų takų, kur mindžiojai kadais!
O, nepamiršk gimtinio savo kaimo
Ir tos maldos prie kryžiaus vakarais!*

vėją. Mūsų veidai buvo įkaitę ir dabar šaltam ore jie degė. Nejaukūs ir tylėdami ėjom namo.

Dar tą patį vakarą, Tokeris, neišduodamas mūsų, atsiėmė plakatą, tą patį vakarą Balys nuo tėvo gavo į kailį, tą patį vakarą nuogas Tarzanas vėl šoko lietuje ir vėjuje. Tą patį vakarą po dvidešimt centų praleidom saldžiom bulkutėm.

Ir šiandien, po trisdešimt metų, kada vaikystė tolsta, kaip burė ežere ir bėra jos tik balta skiautė, tolydžio mažėjanti, aš dažnai prisimenu tą vaikystės išdavimą ir per tiek metų negalėjau sau širdyje pasakyti, kas buvo gerai ir blogai padaryta. Šiandien, kada ten anuos miestelius dar labiau prisiglaudė prie žemės plikais veidais namukai ir kada ten taip pat plaukia voratinkliai ir dienos, norėčiau, išpažinęs tą istoriją, naująjį advokatą Balį paklausti, ką jis labiau šiandien gintų: tiesą ar draugystę, parduotą žydui už dvidešimt centų.

GVUVS VINCAS

VYSK. M. VALANČIUS

Vincukas buvo plikbajorio sūnus. Bemoksliai tėvai ir vaiko neišmokė nei skaityti, nei rašyti. Bet Vincelis iš prigimimo buvo labai gabus.

Tėvai labai jį mylėjo, nes buvo išmintingas, rubuilis, baltai raudonais skruostais, juodom akelėm, gelsvais garbanotais plaukais.

Suėjus Vinceliui dvylika metų, tėvai atidavė vienam pusponiui tarnauti. Čia būdamas Vincas išmoko rašto. Dvaruose vaikai dažnai pasileidžia, bet šis nepasileido, nes buvo pamaldus, ištikimas ponui ir nė mažiausio daiktelio nejudino.

Truputį paūgterėjusį ponas pakėlė liokajumi, dailiai aprėdė, paskyrė gerą algą ir visur jį vežiodavosi. Šiaip jau tarnai mėgsta plepėti apie savo ponus, kam reikia ir nereikia, bet Vincas to nedaravo.

Sykį juodu su ponu buvo atvažiavę Vilniun. Ponas buvo išėjęs į miestą, o Vincas viešbuty likęs. Po valandėlės beateinąs kažin koks pusponis (rusų šnipas) ir pradeda Vincą kalbinti:

— Skaičiau, — sako, — tavo pono pasą ir žinau atvažiavus iš Žemaičių; pasakyk man, kas ten girdėti?

— Išvažiuodami iš Panevėžio girdėjom skambinant visais varpais, tur būt, kas nors numirė, — atsakė Vincas.

— Bet ne to aš klausiu, — tarė svečias: — aš noriu žinoti, ką ten kalba žmonės.

— Žmonės ir kunigai kas rytą ir vakaras poteries kalba.

— Tu manęs nesupranti. Aš girdėjau, kad ten žmonės sukilę, ar tiesa?

— Tikra tiesa, — atsakė Vincas: — kai tik aušta, beregint sukyla visi žmonės.

— O ką dirba sukilę?

— Ką liepia šeiminkas: vieni eina arti, kiti gena bandą.

— Kas tu per žmogus? Aš klausiu, benesimuša pas jus?

— Šiauliuose mums esant, buvo žmogus su žydu susimušę, bet policija juodu perskyrė.

— Tu vien niekus tauziji: aš noriu žinoti, benėra pas jus karo?

— Yra, yra, — atsakė Vincas.

— Na, tai aš noriu žinoti, kurioj vietoj ir kas kariauja.

— Mano pono dvare yra senas gaidys, kuris be pertrūkio kariauja su kalakutu. Kažin katras katrą įveiks? — atsakė Vincas.

— Ar tu pusprotis, ar kas? Aš noriu žinoti ar negirdėjai, benesimuša kame karaliai?

— Tiesa, mušasi: neseniai vienas vaikas buvo atėjęs pas mane ir atsinešęs kortas; nieko netrukus, mano būgnų karalius numušė lapų karalių, nes manasis buvo švietys.

— Manau, kad su tavim nesusikalbėsiu, — tarė svečias. — Pasakyk man, ką mano tavo ponas?

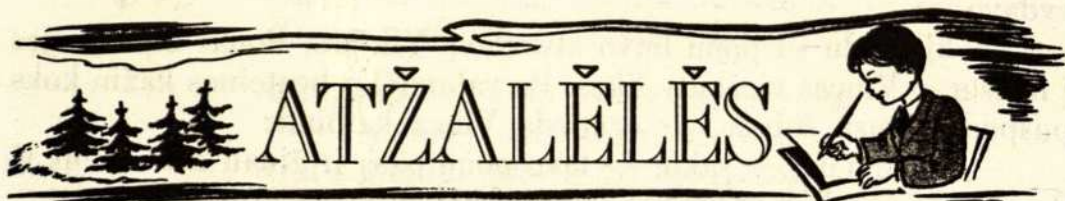
— Mano rytoj namo važiuoti, — atsakė Vincas.

— Pasakyk man, benesišiausia jūsų ponai su bajorais prieš vyresnybę?

— Kartais šiausias, — atsakė Vincas: — štai mano paties ponas, eidamas prie vyresnybės, šukuoja galvą ir sušiausia plaukus, ypač — ant kaktos.

— Kad tu prapultum su savo tokiu šnekesiu! — tarė supykęs svečias: — tai prakeiktas žemaitis! Nieko negali iš jo sužinoti.

Tai pasakęs, šnipas nešinos laukan.



PAVASARIO RŪPESČIAI

MARYTĖ LEKNIŪTĖ

Jau saulutė vėl atkopardama budina svieta...

K. Donelaitis

Vakare šeimininkų duktė išbėgo į sodnelį ir rūpestingai apklostė gėles popieriniais maišais, laikraščiais, o kaikurias apklojo skudurais.

— Kas čia per išmislas, — pyko bijūnas, stengdamasis išskleisti savo puikius pumpurus.

— Būk ramus, — perspėjo jį rimta, kukli ir nuoširdi rūta. Ji jau pergyveno daug žiemų ir pavasarių.

— Mergytė žino ką daro, šianakt bus šalna. Man ji nepakenks, bet tavo pumpurėliai jautrūs. Žiūrėk kaip kitos gėlės paklusniai tupi po apdangalu. Net rožių krūmai ir tai neprieštarauja.

— Kvailas išmislas, — ginčijosi bijūnas.

Jis įsivaizdavo, kad sode nėra nė vienos už jį puikesnės gėlės.

— Tu klausyk gero patarimo, — kantriai ramino jį rūta. Štai žiūrėk, kaip nutiko jazminų krūmui. Sakiau, netiesk šakų ant pra-

važiavimo, nulauš. Nepaklausė, ir nulauzė pravažiuojantis automobilis. Tokia buvo graži šaka, pilna pumpurų!

— Tai tiesa, — liūdnai sumurmėjo jazmino krūmas.

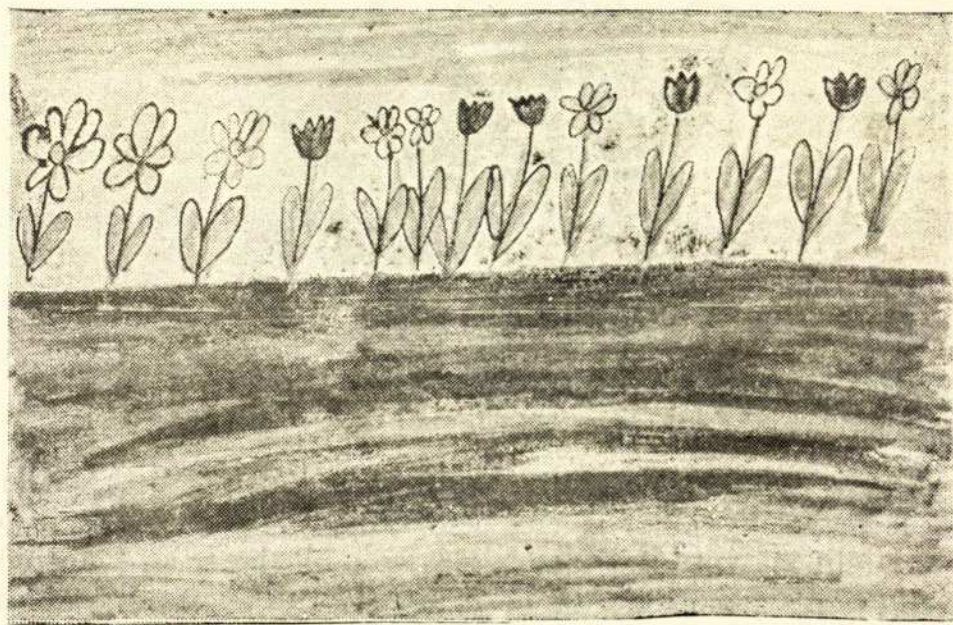
— Kas yra šalna? Manęs mergaitė neužklojo, — plonučiu balseliu paklausė jaunutė žibutė.

— Šalna - pikčiurna, — įsimaišė erškėčių krūmas.

— Ji kanda taip pat skaudžiai, kaip aš duriu savo spygliais. Mes esame miško augalai, nei man, nei tau šalna nepakenks.

— O vis dėlto aš bijau, — sušuko žibutė ir priglaudė savo mažą galvutę prie lelijos, kuri buvo ypatingai rūpestingai apklota.

— Ir aš bijau! — šlamančiu balseliu ištara margaspalvis drugelis. Jis nėrė į rutos krūmą, o ji rūpestingai apdengė jį savo šakelėmis.



— Kokia darbšti mūsų šeimininkė, gera mergaitė, — čirškėjo žvirblis žmonai, tupėdamas ant stogo netoli savo lizdo.

— O iš kur ji žino, kad bus šalna? — atsiliepė žvirblienė.

— Žmonės viską žino, jie turi tokius prietaisus, kurie jiems pasako orą, — paaiškino patyręs žvirblis.

— Cha, cha, prietaisus! — susijuokė žvirblienė.

— Aną dieną šeimininkė išėjo nešina tokį stogelį, jie juos var-toja nuo lietaus, o diena buvo gražiausia, saulėta. Ak tas juodas ka-tinas ir vėl išbėgo į kiemą. Kiek jis man vakar nervų sugadino lai-piodamas po kriaušę. Vis maniau pasuks į mūsų pusę. Juodas kaip anglis, o akys žiba kaip žarijos. Aš išnaikinčiau visus katinus vi-same pasaulyje, — tarškėjo žvirblienė.

INKILĖLIS

Irmutė Stasaitė

Mano mažoji sesutė Matildėlė matė, kaip berniukai lietuviškoje šeštadieninėje mokykloje darė paukšteliams namelius — inkilėlius.

Grįžusi iš mokyklos ji prašė tėvelį, kad padarytų paukšteliumi namelį, kur jam būtų nuo lietaus saugu. Ji pakabintų prie netoli namo esančio medžio. Tada ji galėsianti ir pro langą matyti ką veiks paukštelis...



Tėvelis sakė dar palaukti, nes neturįs laiko. Bet Matildėlė prašė ir prašė. Pagaliau tėvelis susiieškojo lentelę, vynelių ir pradėjo inkilėlio statybą. Matildėlė padavinėjo vineles ir vis klausinėjo: „Ar tikrai įlįs paukštelis, ar jis džiaugsis, ar jau šandie galėsime pakabinti?“ Tėvelis užtikrino, kad padarys ir tuoj paukštelis įlįs.

— Nemėgstu ir aš katinu, — atsiliepė žvirblis.

— Tačiau šeimininkai katiną labai mėgsta. Be to, ir mes kartais įkyrūs. Ar neatsimeni kaip pernai mūsų vaikai išlesė visas žolių sėkleles?

— Didelis čia daiktas žolių sėklos. Patiko vaikams ir išlesė.

— Negerai kalbi, Pilkute. Ar gi negražūs tie žolynėliai, kaip aksomiukas. Šeimininkė labai sielojasi kaip mūsų vaikai sėklas išnaikino. Būkim dėkingi, žiūrėk kokie malonūs mūsų šeimininkai. Kiek jie duonelės mums ištrupino palengvindami sunkias žiemos dienas.

Žvirblinė buvo labai plepi, bet vistiek ji buvo jautri. Nuo vy-

Kaip ji džiaugiasi, plojo rankutēm, kai pastebėjo tikrai kad inkilėlis padarytas. Apvali skylė paukšteliai įlįsti, žalsvai nudažytas, kad nesiskirtų nuo lapų.

Inkilėlis buvo įkeltas į medį ten, kur ji pasiūlė ir prašė.

Visi išvaikščiojo. Tik ji dar ilgai liko kieme. Artinosi vakaras. Reikėjo Matildėlei ruošti pamokas, nors kartais vis žvilgterėdavo pro langą...

Rytą, ji pirmoji pabudo, išgirdus paukščių triukšmą. Šoko iš lovos prie lango ir sušuko: "Žiūrėkit čia, bėkit greit, kiek daug paukščių..."

Tikrai visi subėgę matė didelį būrį paukščių nutūpusių į



ro žodžių jai net ašara ištryško, kurią nušluosčiusi sparneliu ji puolė ruošti šaltai nakčiai. Ji turėjo daug rūpesčių su vaikais.

— Geltonsnapiukas, kur tu lendi prie krašto, dar iškrisi. Rudasnapiukas vėl nusiklostė. Jo nosytė jau šlapia, gavo slogą.

Iš ryto patekėjo šviesi linksma pavasario saulutė. Bematant išnyko šalna. Visos gėlės džiaugsmingai pakėlė savo galvutes į saulės spindulius. Tiktai vargšas nepaklusnus bijūnėlis pakabino šalnos pakąstą pumpurėlį.

Žvirbliai, užmiršę vakarykščius rūpesčius, linksmai čirškėdami ieškojo ir nešė maistą vaikeliams. O žvirbliukai žiojosi dar plačiau, rijo ir augo.

Drugelis išskleidė sparnelius ir, pasakęs "ačiū" rūtelei, pakilo aukštai į dangų.

— Koks gražus Dievulio pasaulis! —

medį. Jie visi čirškė, spiegė, — nes visi norėjo to inkilėlio. Tuo tarpu tėvelis ruošėsi į darbą ir išeidamas pasakė: “Matai kiek daug paukštelį, o namelis tik vienas ir nežinia kuriam paukšteliai teks.

Tarp paukštelį jautėsi didelis subruzdimas — čirškėjimas, nerimas.

Pagaliau matėm, kaip vienas paukštelis įlindo inkilėlin... Bet jau buvo laikas eiti mokyklon... ir mes negalėjom stebėti...

Grįžus iš mokyklos, Matildėlės nebuvo galima prišaukti pietų. Ji stovėjo šalia namo, ir stebėjo paukštelius. Vis įbėgdama pranešdavo, ką mačius... Pagaliau ji pranešė, kad paukštelis jau snape neša kaž ką...

Mamytė jai paaiškino, kad paukštelis suka inkilėlyje lizdelį, kur padės kiaušinėlius, išperės paukštyčius... Matildėlė džiaugėsi tuo inkilėliu ir kad dabar gera paukštytei...

Tėvelis pasakoja, kad Lietuvoje kiekvienų metų pavasarį mokyklose vaikai rungtiniaudavo, t. y. kiek kuri mokykla padarys daugiau inkilėlių. Tas paprotys labai patikdavo vaikams ir paukšteliams.

Paukšteliai atsidėkodami čiulbėdavo ir apsaugodavo sodus ir daržus nuo kirminų, vabzdžių, kuriuos vis nešdavo savo mažyčiams į lizdelius.



Mįslės ir uždavinius gerai išsprendė:

Steputė Alšenaitė, Vytenis Kuraitis, C. Neimonas, Kęstutis Kliorys, Vytukas Kliorys, R. Jagminas, U. Juodvalkis, Konstantinas Kliorys, V. Noreikaitė, Giedrutė Gustaitė, R. Domkus, Milda Bakšytė, D. Bajorūnaitė, Regina Jokubonytė, Ramūnas Girnius, Viktorija Čiunkaitė, Rimutė Salytė, Kazys Jankauskas, Dainius Valiukėnas, Alis Gedmintas.

KLAUSIMAI – ATSAKYMAI

KLAUSIMAS. Esu 16 metų, mergaitė, vidurinės mokyklos trečioje klasėje. Mokytiis sekasi gerai, noriu stoti į medicinos mokyklą, bet nežinau nuo ko pradėti. Ar negalėtumėte painformuoti, koki reikalavimai Amerikos medicinos mokyklų, kaip brangus mokslas (maždaug) ir per kiek laiko galima įsigyti gydytojo laipsnį?

ATSAKYMAS. Amerikos medicinos mokyklos vidurinių mokyklų mokinių visai nepriima. Vidurinių mokyklų mokiniai, kurie planuoja stoti į medicinos mokyklas, turi pirma stoti į paprastą kolegiją ar universitetą ir studijuoti nemažiau trejis metus tuos dalykus, kurių reikalauja medicinos mokykla. Paprastai, reikia imti daugiau chemijos, fizikos, biologijos, zoologijos, anatomijos. Po trejų metų, susirinkus reikiamą valandų (kreditų) skaičių iš reikalaujamų dalykų, reikia laikyti nustatytus įstojamuosius egzaminus į atitinkamą medicinos mokyklą. Šiuo keliu pakliuvus į medicinos mokyklą, studijuoti reikia ketveris metus, per kuriuos, jeigu mokslas sekasi, gaunama netik gydytojo titulas, bet ir medicinos daktaro laipsnis. Šiuo metu Amerikoje yra 72 medicinos mokyklos. Kas metai jos gauna apie penkiolika kartų daugiau prašymų įstoti negu jos gali priimti. Dėlto konkurencija yra labai didelė. Mokslas medicinos mokykloje kainuoja, vidutiniškai, apie \$1200 per metus. Kitose mokyklose siekia iki \$2000. Vidutinio Amerikos gydytojo metinis uždarbis yra apie \$30.000.

KLAUSIMAS. Esu keturių vaikų motina, Eglutės mylėtoja, kuri nuo pat pasirodymo lanko mūsų šeimą. Dėl to noriu pasinaudoti jos klausimų - atsakymų skyreliu ir paklausti štai ko. Vienas iš mūsų vaikų, dabar dar priešmokyklinio amžiaus, negalės lankyti mokyklos, nes yra nesveikas. Sunkiai valdo kojas ir rankas ir turi sunkumų su kalba, sunkiai taria žodžius. Kas reikės daryti su jo mokslu?

ATSAKYMAS. Vaikams, kurie negali lankyti regulierių mokyklų, valdžia padeda mokytiis dviem būdais: per taip vadinamas specialines klases ir į namus siunčiamus mokytojus. Didesniuose miestuose prie atskirų mokyklų yra specialinės klasės į kurias tokie vaikai yra rytais atvežami, o po pamokų vėl išvežiojami namo. Su jais dirba specialiai tam treniruoti mokytojai. Nei už mokslą, nei už transportaciją tėvai nemoka. Vaikai, kurie yra persilpni važiuoti į specialines klases, gauna mokytoją į namus, kuris ateina — pradžios mokyklos kursui

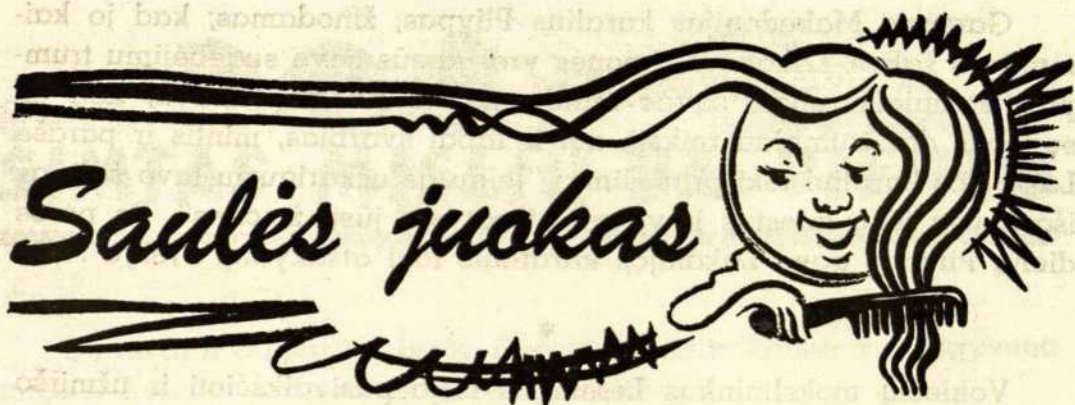
eiti. 5 kart per savaitę (po 1 valandą kasdieną), o vidurinės mokyklos kursui 4 kart per savaitę, po 2 val., iš viso 8 val. per savaitę. Namai ir už tai nieko nemoka. Tai yra valdžios pareiga, privalomojo mokymo įstatymo vykdymas. Šiuo reikalu reikia kreiptis į savo miesto švietimo skyrių, kaip čia vadina — Board of Education.

KLAUSIMAS. Esu 17 metų berniukas, vidurinės mokyklos ketvirtos klasės mokinytis. Automobilio nelaimėje buvau labai sužeistas, teko praleisti šiuos metus ligoninėje ir namie. Gydytojai sako, kad dar apie 8 ar 10 mėnesių teks būti namie, kol atitinkamos operuotos vietos galutinai sustiprės ir prisitaikys naujoje padėtyje. Prašau patarti, ką aš turiu daryti su vidurinės mokyklos baigimu? Labai nesinorėtų likti net vidurinės mokyklos nebaigus.

ATSAKYMAS. Įsiskaitykite atidžiai atsakymą į kitą panašios rūšies klausimą, kuris spausdinamas čia pat. Kas pasakys atsakant į aną klausimą, tinka ir jums. Skirtumas tik tas, kad valdžia neturi specialinių klasių jūsų amžiaus mokiniams, bet į namus mokytoją, ar mokytojus, jūs gausite. Namų mokytojų duodami pažymiai yra tokios pat vertės kaip ir mokykloje duodami, taip pat ir mokyklos baigimo pažymėjimas. Jūs jau išėję iš privalomojo mokymo amžiaus, pagal įstatymo raidę, valdžia nėra įpareigota duoti jums mokslą, bet pagal išgalėjusią praktiką, jie duoda pagelbą baigti mokyklą (nemokamai) ir tiems, kurie tokiais atvejais yra per 16 metų. Kreipkitės į savo miesto švietimo skyrių.

KLAUSIMAS. Esu viešosios vidurinės mokyklos pirmos klasės mokinė. Tikybos mokykloje nemoko, mano namuose netikima ir religija nepraktikuojama. Mano draugės šeštadieninėje mokykloje mokosi tikybos. Ir aš norėčiau imti tikybos pamokas šeštadieninėje mokykloje, nes man atrodo, be tikėjimo labai sunku gyventi. Bet aš bijau sueiti į konfliktą su tėvais. Ką patartumėte man daryti?

ATSAKYMAS. Aš pažinojau vieno labai žymaus advokato šeimą, kur buvo lygiai tokia pat mergaitė, kur taip pat buvo netikima, bet mergaitė norėjo mokytis tikėjimo tiesų. Ji labai ilgai prašė tėvus. Tėvai sutiko. Mergaitė buvo paruošta išpažinėti, priėjo pirmos komunijos, o tėvai ta proga suruošė pietus, kur dalyvavo mergaitę paruošęs kunigas ir dar keletas svečių. Privačiai paklausiau tėvą, kaip jis jaučiasi šiuo momentu. "Tai viena iš didžiausių mano džiaugsmo dienų, nes dukrelė įėjo į didžiulę, garbingą katalikų šeimą, į kurią mes, tėvai, neturėjome laimės įeiti", atsakė advokatas. Mėginkite ir jūs eiti šituo keliu.



Mokyklų inspektorius vizitavo vieną mokyklą. Jis pasakė gražią kalbą, su ryškiais pavyzdžiais. Kažką norėdamas ypatingai pabrėžti, inspektorius pasakė: "Žinoma, juk negali turėti kiaušinių, jeigu neturi vištų". "O mano mama turi!" — išgirdo vieną berniuką klasės antrame gale. "Kaip tai?" — kreipėsi inspektorius. "Ji laiko ančių," — paaiškino berniukas.

*

Vienas ūkininkas atėjo pas mokytoją pasiskolinti knygos. "Man labai malonu tamstai padėti", — sako mokytojas, kuris atnešė prašytą knygą ir pridėjo: "Bet, žinote tamsta, pagal mano nusistatymą, knygą galima naudoti tik čia, išsinešti negalima." Po kelių dienų mokytojas atėjo pas tą patį ūkininką pasiskolinti dalgio. Ūkininkas padavė dalgį ir pridėjo: "Pagal mano nusistatymą, dalgį galima naudoti tik čia, išsinešti negalima".

*

Vienas berniukas ateidavo į mokyklą nesiprausęs, su purvinom rankom. Kartą mokytoja ir sako: "Petruk, jeigu tu man parodytum čia purvinesnę ranką už šitą, aš tau duočiau litą". "Taip lengvai uždirbti litą aš niekad nei nesitikėjau", — sako berniukas ir atkišo kitą savo ranką prieš mokytoją.

*

Didžiajam Amerikos rašytojui Mark Twain kartą viešint Europoje, New York Times iš kažkur pagavo žinią ir paskelbė, kad šį rytą Mark Twain mirė. Tą patį vakarą redaktorius gavo telegramą, kuriame jis išskaitė: "Man patinka jūsų naujienos, bet naujiena apie mano mirtį yra truputį perdėta. Jūsų Mark Twain".

Garsusis Makedonijos karalius Pliypas, žinodamas, kad jo kaimyninės šalies, Lakonijos, žmonės yra garsūs savo sugebėjimu trumpais sakiniiais reikšti savas mintis, norėjo pademonstruoti, kad jis sugebąs dar trumpiau reikšti, net ir labai svarbias, mintis ir parašė Lakonijos karaliui tokį pranešimą: "Jeigu aš užkariausiu tavo šalį, aš išgriausiu jūsų miestus ir vergais išvarysiu jūsų žmones". Po poros dienų Pilypas gavo Lakonijos karaliaus tokį atsakymą: "Jeigu".

*

Vokiečių mokslininkas Lessingas išėjo pasivaikščioti ir užmiršo namie raktą nuo savų durų. Grįžęs namo pabaladojo į duris, kad tarnas atidarytų. Tarnui nebuvo įprasta atidarinėti savo ponui duris, nes jis žinojo, kad Lessingas visada turi raktą. Tarnas manė, kad kas nors iš Lessingo draugų nori pasimatyti su Lessingu, dėlto jis, pravėręs antrame aukšte langą, patamsy pasakė: "Lessingo nėra namie, jis išėjo pasivaikščioti". "Gerai", — sako Lessingas, "paskyk jam kai grįž, kad aš užėisiu vėliau". Tik kelis kvartalus nuėjęs gatvėje, Lessingas susigriebė kas čia atsitiko ir ėmė kaltinti savo išsiblaškymą.

*

Prancūzų karalius Liudvikas XI buvo labai prietaringas valdovas ir tikėjo burtininkus. Vieną kartą, norėdamas dar geriau "patikrinti" vieną garsų burtininką, kuris turėjo burti jo ateitį, jis ir klausia: "Kaip tu vaizduojiesi savo ateitį, ar tu ir sau gali išburti?" Burtininkas greit susigriebė ir sako: "Taip, jūsų didenybe, aš mirsiu tris dienas prieš tavo mirtį". Nuo tos dienos specialūs žmonės prižiūrėjo burtininką, kad tik jis ilgiau gyventų.

*

Amerikos prezidentas Teodoras Rooseveltas kartą lankėsi Clevelande, kur buvo apsistojęs viename iš to miesto žymiausių viešbučių. Ryte prezidentui išvykus į posėdį, užsidegė viešbutis. Gaisrininkai buvo dar tik pradėję darbą, kai prezidentas atvyko prie viešbučio. Jis turėjo paimti svarbius popierius iš savo kambario. Bet ugnigesių viršininkas nieko neleido į vidų. Tada Rooseveltas priėjo prie viršininko ir sako: "Aš esu prezidentas ir turiu būtinai įeiti ir paimti labai svarbius popierius". "Žinoma, gerai", — sutiko viršininkas. Rooseveltas jau buvo bežengęs ant laiptų, bet viršininkas susigriebė ir paklausė: "O, pone, koks prezidentas tamsta esi?" "Jungtinių Amerikos Valstybių", — sako Rooseveltas. "O ne, prašau atgal, aš maniau tamsta esi viešbučio prezidentas".



SIMTAS MİSLIÜ BE VIENOS

Du tėvai ir du sūnūs išvyko iš savo gimtinio kaimo ir apsigyveno mieste. Keliais gyventojais kaimas sumažėjo?

Trimis! Mat, išvykėliai buvo: senelis, jo sūnus ir šio sūnaus sūnus.

Jeigu tavo tikro dėdės tikra sesuo nėra tavo teta, tai kas ji yra?
Tavo motina.

Kodėl gaidys kartais eina skersai gatvę?
Jis nori pereiti į kitą pusę.

Kodėl mes perkame drabužius?
Dėl to, kad negalima gauti jų dovanai.

Kas, niekada nepajudėdamas, eina aplink visą sodą?
Tvora.

Kur antradienis yra pirma negu pirmadienis?
Žodyne.

Kada du ir du sudaro daugiau negu keturis?
Kai juos parašai taip: 22

Iš mūsų šešių yra vienas, keturi ir dešimt, iš mūsų keturių yra trys ir šeši, bet iš mūsų dviejų yra tik du, iš mūsų penkių yra tik penki. Kas mes?

Raidės. (Penki = p,e,n,k,i).

Kaip galima padaryti 100 iš keturių devintukų?
Juos reikia parašyti taip: 99⁹/9

Kiek devintukų yra tarp 1 ir 100?
Du.

Kokius du skaičius galima pridėti prie devynių ir neperžengti dešimt?

Pavyzdžiui 2/3

Kodėl višta yra lengvesnė už karvę?
Nes karvė yra sunkesnė už vištą.

Eina į rytus, vakarus, žiemius ir pietus, turi daug dantų, bet neturi burnos. Kas tai yra?

Piūklas

Kodėl moterys neplinka kaip vyrai?

Dėl to, kad jos nešioja ilgus plaukus.

Kambarys turi keturis kampus, kiekviename kampe tupi katė, prieš kiekvieną katę tupi trys katės, ir dar katė tupi ant kiekvienos katės uodegos. Kiek kačių iš viso yra kambaryje?

Keturios.

Kokios lentelės vaikai labiausia nemylī?

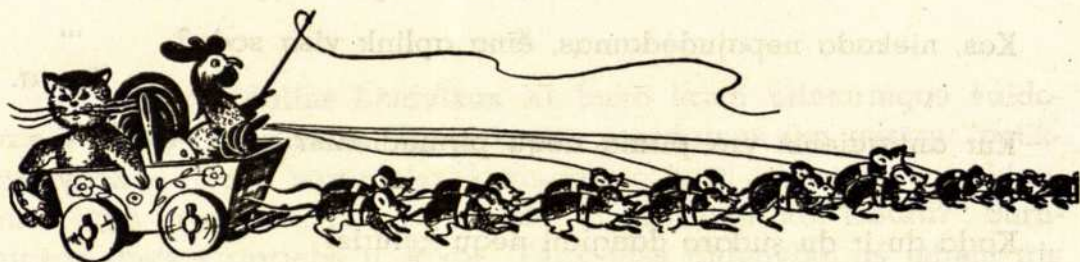
Daugybės lentelės.

Kokios Kauno dalys yra Vilniuje?

Raidės n ir u.

Kada karvės turi aštuonias kojas?

Kai dvi sustatai kartu.



PATARLĖS

Būk girtinas, bet nesigirk.

*

Kaip senieji švilpė, taip jaunieji šoko.

*

Įpratimas piktesnis už prigimimą.

*

Iš miško parvestas į mišką ir žiūri.

*

Ko sau nenori, ir kitiems nelinkėk.

*

Nesidžiauk giriamas, neverk baramas.

*

Nekask duobės kitam, pats įkrisi.

Raudonasis dvylikagalvis slibinas

Pasaka

VLADAS MINGELA

Aš prisimenu savo motinėlę pasakojant, jog senų senovėje vieną šalį ilgai lydėjo bei persekiojo siaubi nelaimė. To krašto pajūry apsigyveno baisus dvylikagalvis slibinas. Jis kai kada jūroj gyvenęs, bet dažnai šliaužiojęs arba net skraidęs šalies gilumoj. Kai išalkęs, mitęs gyvomis žmonių širdimis, o gėręs dar verdantį jų kraują.

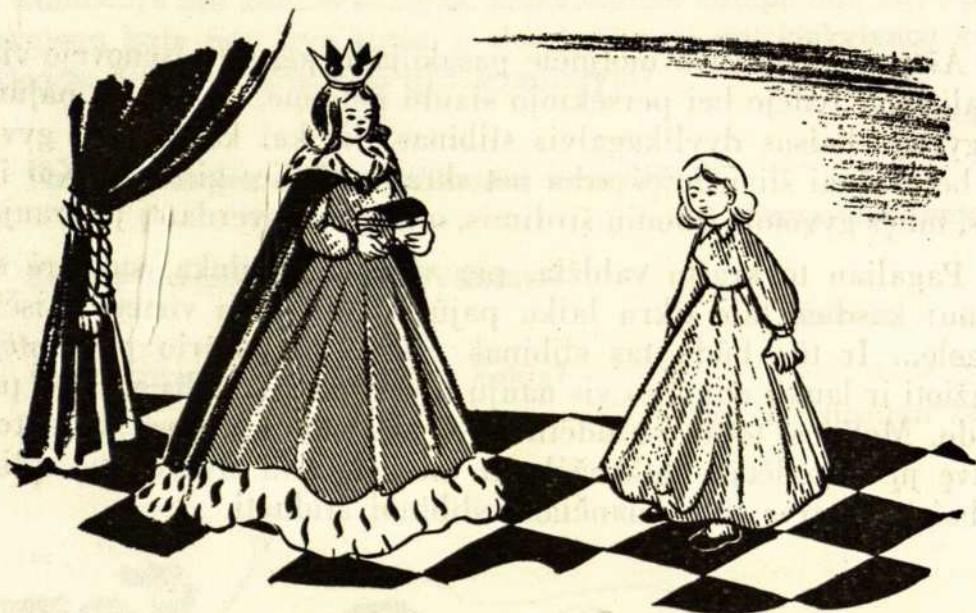
Pagaliau to krašto valdžia, per vieną burtininką, susitarė su slibinu: kasdien tam tikru laiku pajūrin atvesdavo vieną skaisčią mergele. Ir tuo būdu tas slibinas sutikęs to pajūrio pakrantėje šliaužioti ir laukti aukų — vis naujų ir naujų. Toji šalis ašarose paskeno. Motinos, tėvai, sužadėtiniai iš skausmo mirdavę, kada reikėdavę jų numylėtąją dukruželę ar mergele tam šlykščiam, aplinkui baisią smarvę skleidžiančiam, slibinui atiduoti.



Aš prisimenu savo motinėlę pasakojant...

Aimanos sklido aplinkui. Užklojo tos šalies dangų neperregimi debesys. Ir saulės šviesos tos šalies gyventojai nematydavę. Ar tai būtų jauni ar seni — juoktis pamiršo. Dainos bukščiai tylėjo. Net ir paukščiai tylėjo, o medžiai iš baimės virpėjo, bet taip tyliai, jog šlamėjimo niekas negirdėjo.

Ir tą gedulingą liūdėsį dar labiau padidino viena didelė nelaimė. Tos šalies karaliaus rūmuose pasigirdo skausmingas verksmas ir skaudžios aimanos. Karaliaus dukterį, visos šalies numylėtinę, reikėjo tam slibinui atiduoti — jos eilė atėjo. Ji buvo vienturtė, gal šešiolika pavasario žydėjimų regėjusi, karaliaus duktė.



Karaliaus dukterį, visos šalies numylėtinę, reikėjo tam slibinui atiduoti

Tuo laiku per šalį jojęs galingas riteris... Žvalgėsi ir stebėjosi gedule paskendusią šalį. Gyvenimas čia nebuvo gyvenimas — kapų šaltis ir gedulas supo ir gamtą ir žmones. Pirmą sutiktą žmogų tas karžygis klausė apie šalies nelaimę. O žmonės virpėjo ir baimingai slėpėsi, — slibino baimė sukaustė jų liežuvius ir lūpas. O tas kraugerys slibinas vis daugiau ir daugiau surydavo gyvų plakančių širdžių, vis daugiau ir daugiau išgerdavo verdančio kraujo. Nujojo tad riteris — karžygis tiesiog į karaliaus rūmus. Ilgai kalbino karalių, bet šis pusiau pamišusiom akim žvalgėsi aplink ir tylėjo — taip didelis skausmas jo širdį draskė. Pagaliau, kada riteris - karžygis užklausė be ne kas jo artimųjų yra miręs, tik po to, seno žilagalvio karaliaus akys pasriuvo ašarose ir jis papasakojo apie šalies siaubą ir, jog dar šiandien jo vienturtė karalaitė turi būti atiduota tam dvylikagalviui slibinui. Bet tasai riteris - karžygys nuramino karalių tardamas, jog jis, Dievo padedamas, su tuo kraugeriu slibinu susikaus: jis turįs viltį laimėti.

Ivyko kova. Žiauri, baisi kova. Kovos pradžia prasidėjo vos rytui auštant, o baigėsi jau visiškai sutemus. Kovos lauką tamsoje švietė iš slibino nasrų žybčiojanti kruvinai raudona ugnis. Ir kada krito to slibino paskutinė galva, tas šlykštus šliužo — sparnuoto slibino — kūnas ištyso, dar kartą ir kitą susirietė ir galiausiai padvėsė.

Karalaitė buvo išgelbėta. Šalis ir jos žmonės nusiėmė gedulo šydu, suskambo gražiausios dainos tos šalies laukais ir kloniais, miškų viršūnėmis aidai džiaugsmingai skrido ir žadino tos šalies žmones gyvenimo džiaugsmui.

Kur gi dingo tas baisusis slibinas, tikriau — jo bjaurus kūnas? O gi iš visos plačios šalies suplaukė išlaisvinti žmonės, kirto miško medžius ir krovė ant to šlykštaus kūno. O toji šliužo dvėseliena ne tiek aukšta kiek ilga. Iš ryto pradėjus eikliu žirgu joti, tik į vakarą jo uodegą galėjai prijoti.

Šimtas vyrų vienas paskui kitą smarkiai trynė malką į malką: vienam pavargus jo vieton stodavęs kitas — kol tie pagaliau nuo smarkios trinties užsidegė. Pirma tik sausus žagarus uždegė, krovė juos ant šlykštaus slibino kūno. Ir taip degė toji šlykštyne vis labiau ir kaitriau: ogi liepsnos vis kilo aukštyr ir aukštyr ir siekė patį dangų. Ir taip ugnies kaitroje sutirpo, susvilo, o pagaliau visai sudegė, tik pelenai beliko. Ogi tų pelenų buvo tiek daug, kad šalies išminčiai patarė žmonėms tręsti laukus. Taip ir padarė. Tik pamėgino ir patiko visiems. Tais pelenais tręšė laukus, arė, sėjo kvie-



Pirmą sutiktą, tas karžygis klausė apie šalies nelaimę.

čius, rugius ir kitus javus. Nuostabiai ėmė viskas toje šalyje augti. Derlius — kaip pasakoj. Ant vieno rugio ar kviečio šiaudo augo po šimtą varpų. Taip ta nelaiminga šalis virto laimingų žemdirbių kraštu.

O kur gi dingo tas geradaris riteris - karžygis? Už šalies išvadavimą, už karaliaus vienturtės karalaitės išgelbėjimą tos žemdirbių šalies valdovas pasiūlė savo dukterį, gražiausią pasauly mergaitę, paimti sau už žmoną.

To riterio vardas buvo Jurgis, o pavardžių tuomet visai nebuvo. O karalaitė, pamačiusi savo išgelbėtoją, droviai, bet džiaugsmingai, pažvelgusi į jos būsimą vyrą, meiliai linktelėjo galva, jog sutinkanti. O žilagalvis valdovas savo dukrelę Mildą ir žentą Jurgį, karalystės paveldėtoją, meiliai pabučiavo ir palaimino ateities gyvenimui.

Karaliaus rūmuose įvyko vestuvinė puota, bet tokios puotos nei aš nei jūs nematėme. Ir jokio karaliaus rūmuose tokia prabanga neregėta. Tie rūmai savo puošnumu ir žvilgėjimu stebino iš viso pasaulio suvažiavusius svečius. Grojo dangiško žavumo muzika. Visi šoko. Daug gražių dainų dainavo. Linksminosi, kaip galėjo. O karalaitė Milda ir jos mielas vyras, Jurgis, kaip saulė spindėjo ir buvo labai laimingi. Gal jie dar ir dabar laimingai gyvena, aš to nežinau, taip kalbėjo man mamytė. Bet kad toje šalyje buvo geriausi ir padoriausi žmonės, kad toji šalis buvo gražiausia pasauly, kad toji šalis buvo turtingiausia — aš tam tikiu, tikėkit ir jūs.



PRIEŽODŽIAI

Iš mažos kibirkštėlės didelis gaisras kyla.

*

Atsarga gėdos nedaro.

*

Dėk grūdą prie grūdo — pripilsis aruodą.

*

Juokiasi puodas, kad katilas juodas.

*

Yra žmonių, nėra žmogaus.

*

Laikas ir kalnus sugriaužia.

*

Mažas kelmas didelį vežimą verčia.

*

Tušti indai garsiai skamba.

*

Visur duona su pluta.

*

Daug rankų didžią naštą pakelia.

*

Šimtas uodų kumelę papiauna.

*

Auksas ir purve žiba.

*

Alkanam duona terūpi.

*

Bepigu nesipešti plikam su gauruotu.

*

Ir gaidys savo kieme drąsus.

*

Aušra dieną duoda.

*

Jūrą perplaukęs, klane nuskendo.

Karvelytei Diemantei
3322 So. Halsed St.
Chicago 8, Ill.

ALP 178

Larch.

9.189,373